

Wprowadzenie

We współczesnym świecie większość państw podejmuje działania w celu poprawy przestrzegania zasady równouprawnienia płci. Jednakże mimo istnienia wielu różnych dokumentów dotyczących międzynarodowej ochrony praw człowieka, kobiety nadal doświadczają dyskryminacji ze względu na płeć. Przez płeć należy rozumieć nie tylko biologiczne zróżnicowanie człowieka na kobiety i mężczyzn (w znaczeniu ang. *sex*), ale również zbiór znaczeń, oczekiwań i ról, które dane społeczeństwo przypisuje kobietom i mężczyznom (w znaczeniu ang. *gender*¹). Analiza tych znaczeń przypisanych kobietom i mężczyznom oraz zachowań od nich oczekiwanych ma istotne znaczenie, ponieważ umożliwia wyjaśnienie utrwalonych w różnych środowiskach społecznych stereotypów dotyczących kobiet.

Przyczyny dyskryminacji ze względu na płeć oraz nieprzestrzegania praw kobiet tkwią bowiem w istniejących negatywnych stereotypach na temat roli kobiet w społeczeństwie. Zjawisko to jest wyraźnie widoczne i powszechnie występujące w sferze życia zawodowego, w którym występuje faktyczna tendencja do promowania mężczyzn z uwagi na obawy, że kobiety będą częściej przerywały swoją karierę zawodową na skutek obowiązków domowych i rodzinnych, przez to będą mniej elastyczne w zakresie czasu pracy albo skłonne do większej absencji z powodu ciąży, urodzenia dziecka i jego karmienia i sprawowania nad nim opieki oraz wychowania.

Na konieczność podjęcia odpowiednich i adekwatnych działań w przedmiocie równouprawnienia kobiet zwrócono szczególną uwagę w Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, przyjętej przez Komitet Ministrów Rady Europy 7 kwietnia 2011 r.² Zgodnie z art. 12 ust.

¹ Termin *gender* oznacza płeć społeczno-kulturową.

² Polska podpisała tę Konwencję 18 grudnia 2012 r. Obecnie trwają przygotowania do jej ratyfikacji przez stronę polską.

I tej Konwencji państwa są zobowiązane do podjęcia niezbędnych środków aby promować zmiany w społecznych i kulturowych wzorcach zachowań kobiet i mężczyzn w celu wykorzenienia uprzedzeń, zwyczajów i tradycji oraz wszelkich innych praktyk opartych na uznawaniu niższości kobiet lub na stereotypowych rolach kobiet i mężczyzn. Rada Europy postrzega bowiem problem ochrony praw kobiet, przede wszystkim w kontekście zagwarantowania równości pod względem płci, uznając, że równouprawnienie kobiet i mężczyzn jest jednym z podstawowych praw człowieka. W celu promowania równości kobiet i mężczyzn duże znaczenia ma edukacja dzieci i młodzieży na każdym szczeblu kształcenia, zwłaszcza pedagogika w zakresie *gender*.

Celem niniejszej monografii było przedstawienie problematyki praw kobiet w ujęciu interdyscyplinarnym. Wybór tematów poszczególnych opracowań wynika z jednej strony z ich aktualności, natomiast z drugiej strony odzwierciedla zainteresowania badawcze poszczególnych autorów. Nadal w Polsce środowiska konserwatywne postrzegają realizację praw kobiet jako zagrożenie dla patriarchalnie pojmowanej rodziny. Współcześnie w żadnym środowisku społecznym naszego kraju ochrona praw kobiet nie zagraża funkcjonowaniu rodziny, lecz ma na celu wyłącznie jej dobro i realizację obowiązujących w XXI wieku standardów praw człowieka. Z kolei płęć społeczno-kulturowa – *gender* – nierzadko jest w debacie publicznej rozumiana przez część społeczeństwa jako nowa „ideologia, która ma podstępnie zniszczyć tradycyjny model rodziny i Kościół, (...)”³. W takiej sytuacji interdyscyplinarne przedstawienie obiektywnego ujęcia tej kwestii i ukazania jej w dyskursie naukowym w gronie specjalistów oraz studentów, może stanowić o niezbędności dalszych narracji w problematyce równouprawnienia kobiet. Wśród autorów znajdują się przedstawiciele takich dziedzin, jak ekonomia, prawo, politologia, socjologia oraz nauki o sztukach pięknych w zakresie sztuk projektowych. Mamy nadzieję, że ujęcie tej kwestii z perspektywy tych dyscyplin wiedzy stanie się przyczynkiem do szerszych i merytorycznie pogłębionych debat na temat współczesnej pozycji kobiet i podejmowania dalszych działań na rzecz zapewnienia im równego traktowania w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

Dr Julia Wojnowska-Radzińska

³ J. Hołub, *Teraz gender to wróg*, Gazeta Wyborcza, 13–14 lipca 2013 r., s. 3.